

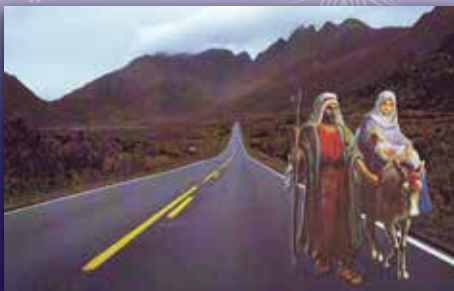
KIRKETORGET

ÅSANE MENIGHETSBLAD - NR. 5 - NOVEMBER 2017 - 75. ÅRGANG

Mens vi venter

Adventsllys (foto: Liesel/Creative Commons)

Jesus var også flyktning
Side 10-11

Klar for Draumkvedet
Side 13

Nytt fra trosopplæringen
Side 19

500 år siden Luthers teser – er det noe å feire?

I skrivende stund forberedes en stor jubileumsgudstjeneste i Nidarosdomen til tirsdag 31. oktober. Kirkens ledelse er samlet der, kong Harald har tilsagt sitt nærvær, og NRK sender det hele uavkortet i beste sendetid. Hva gjelder så jubileet?

AV ROLF ARMAND RASMUSSEN

Det er på dagen 500 år siden en til da nokså ukjent augustiner munk ved navn Martin Luther innledet til en akademisk diskusjon ved å slå opp en liste på 95 teser (diskusjonsgrunnlag) på døren til slottskirken i byen Wittenberg, det vanlige stedet for slike oppslag.

Hadde det virkelig bare dreiet seg om ting av akademisk interesse, ville nok hendelsen fort vært glemt. Men Luther satte i tesene skarpe spørsmålsteget til (den katolske) kirkens bots- og avlatspraksis. En ikke ubetydelig del av kirkens inntektsgrunnlag var knyttet til praksisen Luther kritiserte, samtidig som dette var noe folk var brennende opptatt av. Det er mulig at tesene aldri ble spikret på slottskirkedøren. Det som er helt sikkert er at innen kort tid var tesene spredt over store deler av Tyskland, og begynte å oversettes til andre språk.

Luther fikk aldri den akademiske diskusjonen han ønsket. I stedet valgte pave Leo og hans hoff å forsøke å tvinge kritikeren til taushet. Det hadde kirkeledelsen lyktes med hundre år tidligere, da den tsjekkiske presten Jan Hus var blitt tatt til fange på et kirkemøte og henrettet. Luther kunne vente seg samme skjebne hvis han ikke ga seg. Han ble innkalt til et møte med keiseren og pavens representant i byen Worms, og samtalens tema ble om Luther skulle ta tilbake alle sine utsagn og bøye seg under pavens høye autoritet. Hans svar er vel verdt å sitere: «Jeg står for det jeg sa, og kan ikke forandre på det. For det er ikke tilrådelig å handle mot sin samvittighet.»

Og her er vi ved kjernen. Et menneske som har funnet en sannhet som lederne rundt ham ikke vil høre på, trosser autoritetene og vinner frem med sin sannhet. Selv om han opprinnelig ikke ønsket å splitte kirken, ble Luther likevel tvunget til et generaloppgjør med pavekirken. De kastet ham ut, og han ble nødt til å organisere sine tilhengere i en ny enhet, som skulle bli den lutherske kirke – den første av en rekke protestantiske kirker som ikke lenger lyttet til paven.

Resultatet ble et nytt spillerom for individets frihet. Europa ble aldri det samme etter Luthers fremtreden. Langsomt vokste det frem en virkelighet der enkeltmennesker i større grad kunne finne andre sannheter enn de som var allment godtatt. Så ja, det er god grunn til å markere 500 år siden Luthers fremtreden – også for dem som ikke deler den tro som var Luthers umistelige basis.

Sokneprest
Arne Mulen
Kontor: 55 36 22 53
am453@kirken.no

Kapellan
Martin Aalen Hunsager
Kontor: 55 36 22 61
mh298@kirken.no

Diakon
Rita Eldholm
Kontor: 55 36 22 57
re253@kirken.no

Kapellan
Rolf A. Rasmussen
Kontor: 55 36 22 55
rr876@kirken.no

Kantor
Gerd Inger Yddal
Kontor: 55 36 22 59
gy329@kirken.no

Daglig leder
Mona Gangsøy Eide
Kontor: 55 36 22 51
me855@kirken.no

Kapellan
Jon Zimmermann
Kontor: 55 36 22 54
jj295@kirken.no

Trosopplærer
Kristine Bech-Sørensen
Kontor: 55 36 22 58
mb395@kirken.no

**Menighetspedagog/
kateket**
Ole Arthur Hanstveit
Kontor: 55 36 22 56
oh939@kirken.no

Organist
Lenamaria Gravdal
Kontor: 55 36 22 64
lg996@kirken.no

Kirketjener
Tor Vilhelm Tysseland
Kontor: 55 36 22 60
tt547@kirken.no

**Styrer, Stjernen
åpen barnehage**
Kate Eliassen Bølstad
Kontor: 55 36 22 62
kb287@kirken.no

Pedagogisk leder
Linda G. Jørgensen
Kontor: 55 36 22 62
lj624@kirken.no

**Assistent,
Stjernen åpen barnehage**
Sølvi Dalsbotten
Kontor: 55 36 22 62
sd232@kirken.no

Frivillighetskoordinator
Bente Lill Madsen
Kontor: 55 36 22 68
bm498@kirken.no

Assistent barnehage
Turid F. Sjursen
Kontor: 55 36 22 62
ts568@kirken.no

Telefoner:

Vakthavende prest etter kl. 17:00
og på søn- og helligdager: 954 79 157
Bank kontonr.: 3637.24.04749

For henvendelser vedrørende dåp, vielse eller
begravelse kontakt: BKF-Kirketorget
tlf.: 55 59 32 10, se mer informasjon på
<http://bergen.kirken.no>
For leie av lokaler i Åsane kirke: telefon 55 36 22 50

MENIGHETSRADET

Leder: Espen Ingebrigtsen,
espen.ingebrigtsen@sjomannskirken.no

KIRKETORGET

Ansvarlig redaktør:
Magne Fonn Hafskor, eyecu@online.no

Redaksjonssekretær:

Tor D. Hanson, tdhans@online.no

Redaksjonsmedarbeidere:

Karoline Rossgård Salhus
ks927@kirken.no og Rolf A. Rasmussen
rr876@kirken.no

ANNONSEANSVARLIG

Torill Hatlebrekke Husebø
Mobil 99 55 07 87

STYRELEDER FOR MENIGHETS- BLADENE I ÅSANE PROSTI:

Bjørn Otto Aarheim,
epost bjorn.otto.aarheim@schibsted.no

HJEMMESIDE:

<http://www.aasanemenighet.no/>

**Kirketorget nr. 1 - 2018 kommer ut
torsdag 1. februar. Frist for levering av
stoff er: Fredag 12. januar.**
Redaksjonen avsluttes: Fredag 12. januar.

Praksisstudenter i menigheten

Gjennom studiet «Praktisk teologi og ledelse» ved NLA Høgskolen har to studenter hatt menighetspraksis i Åsane menighet.

TEKST OG FOTO: SUSANNE INGEBRIGTSEN

PRAKSIS I ÅSANE: NLA Høgskolen-studentene Sara Louise Igelkjøn Emmerhoff (22) og Tone Gravdal (23) har hatt praksis i Åsane menighet.

De to har mye godt å si om alt fra konfirmantarbeidet til lappene til Edel.

– Det har vært en veldig fin og innholdsrik tid, der vi har fått lært og gjort mye, sier Sara Louise Igelkjøn Emmerhoff (22) fra Haugesund.

Hun flyttet til Bergen for to år siden for å studere, og er en av hovedlederne i ungdomsarbeidet i den evangelisk-lutherske frikirken. Kirketorget møter henne sammen med medstudent Tone Gravdal (23) fra Voss, som er på sitt fjerde år i Bergen. Hun har bakgrunn fra Voss indremisjon, men har også fartstid fra Ten Sing. I Bergen er hun aktiv i Bethlehem, hvor hun er styreleder i Bethlehem ung.

Imponert av konfirmantarbeidet

– Det var spennende å se at presten sin jobb er så mye mer enn å preke på gudstjenesten, sier Gravdal, som også synes det var kjekt å bli kjent med de andre i staben, og se all organisering de gjør i forkant for at en vanlig uke skal gå opp.

– Jeg synes måten menigheten driver konfirmantarbeidet er bra. Undervisningen var spennende, jeg har ikke sett det gjort på den måten før, legger Emmerhoff til.

Hun satte også pris på å få delta i vigselssamtale og være med gjennom hele prosessen «backstage» i en vielse. Mest spesielt var det da hun begynte å gråte i begravelsen til to hun ikke kjente.

– Veiledningssamtalene med Arne var også lærerike. Han er en klok mann, sier hun.

– Lunsj med staben var også et høydepunkt, spesielt lappene til Edel! Kirken er forresten helt avhengig av slike som henne!

– Ja, Edel er en kirkehelt, sier Gravdal.

Et solid «Jesus-fokus»

– Dere er begge fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke. Hva var de største forskjellene dere la merke til i Åsane menighet?

– Det høykirkelige preget over søndagsgudstjenesten. Det er sikkert fordi jeg kommer fra en lavkirkelig bedehustradisjon. Størrelsen på arbeidet og mangfoldet av tilbud utenfor gudstjenesten er også ulikt, svarer Gravdal.

– Jeg synes ikke det var så ulikt fra det jeg er vokst opp med i Udland kirke i Haugesund, sier Emmerhoff.

– Åsane menighet er mye mindre karismatisk enn frikirken jeg går i nå, men jeg synes likevel at staben hadde et solid «Jesus-fokus». Det var tydelig at det ikke bare er en vanlig jobb for dem. En stor forskjell er også at de når ut til et mangfold av mennesker som kanskje ikke frikirken ville nådd.

– Er det noe mer dere ønsker å fortelle fra praksisperioden?

– Ja, vi vil sterkt anbefale Arne Mulen som praksisveileder til andre studenter, kommer det samstemt fra de to.

Aksjon giverglede

I august gikk startskuddet for Aksjon giverglede i Åsane menighet, med mål om å få 100 nye givere til giver-tjenesten.

Et vel ambisiøst mål, sier du? Et absolutt mulig mål, synes vi, som bor i en av landets største menigheter med økende gudstjenestetall og stor aktivitet for alle aldersgrupper.

Givertjeneste handler om takknemlighet. Om at alt vi har, har vi fått, og at det vi har fått skal forvaltes rett. Og vi har fått verdens viktigste oppdrag: Å gå til alle og lære dem å holde det Jesus har befalt. Da må vi ha midlene!

Nå inviteres alle som er glad i menigheten til å bli med på å gi Åsane menighet den økonomiske frihet og forutsig-barhet som trengs for å legge konkrete planer for videre vekst i arbeidet, på en grei og ordnet måte. Nevnes må

Aksjon giverglede

tilslutt: For hver hundrelapp du gir, får du 28 kroner tilbake fra Staten! For staten ønsker å stimulere til giverskap, og gir skattefradrag for slikt!

Gå inn på Åsane kirkes hjemmeside, aasanemenighet.no, og klikk på «giverglede», så kan du med noen tastetrykk ordne giveravtale selv. Du kan også ta kontakt med menighetskontoret, så hjelper de deg videre. Velkommen til å bli en av 100 nye givere i Aksjon giverglede!

Julekonsert med kirkekorene

Søndag 17. desember kl. 19.00 ønsker vi stor som liten hjertelig velkommen til julekonsert med de eldste blant korene i menigheten: Magnificat, Cantus Sororum og Prima Vista. Med oss på laget har vi også et gjestekor, vokalkvartett og solister. Gerd Inger Eide Yddal og Kato Flem spiller på klaviatur. Dirigent er Lenamaria Gravdal. Billetter: 200/ 150 kr ved forhåndskjøp.

Lysmesse i Haukås nærkirke

Haukås ungdomskor og musikklinjen til Åsane folkehøgskole står for stemningsfull musikk når nærkirken på Haukås steller i stand sin årlige lysmesse.

Haukås nærkirke, søndag 26. november kl. 18.00.

Lucia-konsert i Åsane gamle kirke

Velkommen til en stemningsfull kveld i adventstiden! Medvirkende: Barnekorene i Korskoln Åsane Kirke, sammen med musikere. Kollekt til dekning av utgifter. Lussekatte til alle!

Tidspunkt: 12. desember kl. 18.00.

Abbedissen
begravelsesbyrå as

Fyllingsdalen Døgnvakt 55 15 40 90
Åsane Døgnvakt 55 25 31 00

TILLITEN TIL OSS VIL BLI GODT IVARETATT

www.abbedissen.no

Åsane
Begravelsesbyrå

v/ Johannes R. Blom

55 18 90 00 Døgnvakt

E-post: aasane-b@online.no
TERTNESVEIEN 99 (Hildes Blomster AS)

**Begravelsesbyrået for
byen og distriktet**

Solstrands
Begravelsesbyrå as

www.solstrands.no
post@solstrands.no

DØGNVAKT • 55 55 16 16

Vår erfaring – din trygghet

Medlem av
VIRKE
GRÅFERD

Dåp, konfirmasjon eller bryllup?

Vi har det du trenger for å dekke
ditt nydelige festbord!

Stort og unikt utvalg i norske håndlagde lys, servietter,
løpere, lysestaker, skåler, silkeblomster, bordkort m.m.

Fjosangerveien 207 Løiten Lys Bergen
55 31 80 01

Løiten
Lys

www.loiten-lys-bergen.no

TARAN PRODUKSJON OG STROMMESTIFTELSEN PRESENTERER

Tulekonserten
STILLE NATT
HELLIGE NATT

ALEXANDER RYBAK • MARIA HAUKAAS MITTET
HANS MARIUS HOFF MITTET • RUNE LARSEN

MUSIKERE: TOVE KRAGSET OG OLAV TORGET

Fjell kyrkje	Tor 30. nov	kl 17.30
Johanneskirken	Tor 30. nov	kl 21.00
Skjold kirke	Fre 01. des	kl 17.30
Åsane kirke	Fre 01. des	kl 21.00

TICKETMASTER.NO TLF.: 815 33 133

 facebook.com/stillennatthelligenatt

Bergen & Omegn
BEGRAVELSEHJELP
POLDEN

- vi utfører alt det praktiske eller tilrettelegger
for pårørende som ønsker å gjøre noe selv

Knut Helge Polden Espen Polden Heine Polden Cathrine Polden Misje

Døgntelefon: 55 21 44 50 • mobil: 917 51 700
www.bergenogomegn.no

AVD. BERGEN
Teatergtf. 20
5010 Bergen
Tlf: 55 21 44 50

AVD. SOTRA
2.etg på Shellstasjonen
Sartor, 5353 Straume
Tlf: 55 21 44 50

Arna
GRÅFERDSBYRÅ

Ragnhild Th. Kristing
Marit I. Hope
Torstein A. Jenssen

Vi kan hjelpe til med
rådgivning og tilrettelegging ved
begravelser og bisettelser.

Døgnvakt 55 24 08 08
www.arna-gravferdsbyraa.no
Lakslia 13 • 5261 Indre Arna

Koba Christensen
BEGRAVELSESBYRÅ

127 års erfaring - Din trygghet i en vanskelig tid.

- Gratis samtale i hjemmet
- Egen blomsteravdeling
- Alle prisklasser - forhåndspris
- Gravmonumenter

Dreggsallm, 5003 Bergen **Telefon: 55 300 800** post@koba.no, www.koba.no

Et smil og et håndtrykk

– Lillian var en veldig carpe diem-dame. Det var mottoet hennes. «Hvordan skal jeg leve når jeg vet at jeg skal dø?» spurte hun legen da hun skjønnte at alt håp var ute, forteller Tarald Ueland.

TEKST OG FOTO: MAGNE FONN HAFSKOR

LILLIAN ELSKET LIVET: «Hvordan skal jeg leve når jeg vet at jeg skal dø?» spurte Lillian Ueland. Legen hennes svarte at «det gjelder å få dagen i dag så god som mulig. Gripe dagen i dag og gjøre den god». (Foto: Privat)

Lillian Ueland døde 29. november 2015, 47 år gammel. Hun hadde da levd i seks år med en alvorlig kreftdiagnose hengende over seg. Nå har foreldrene hennes, Laila og Tarald Ueland, skrevet en bok der de både minnes datteren, og forteller om hvordan det var å være pårørende gjennom den vanskelige tiden.

Begge har bakgrunn fra den kristne bokhandelen Vestbok, som ble lagt ned

– Savnet er enormt, og blir verre og verre etter hvert som sannheten går opp for oss. Vi tenner lys hver morgen ved frokostbordet, og vi føler at hun er med oss i julen og på merkedager. Da leser vi gjerne noen av diktene hun skrev.

i 2013. Etter at han ble pensjonist, har Tarald Ueland startet eget forlag, der han har gitt ut noen kulturhistoriske praktbøker. Boken om datteren er derimot utgitt på Lunde forlag.

En tung tid

Lillian Ueland hadde nevroendokrin kreft, en relativt sjelden kreftform som oppstår i hormonproduserende celler. – De fleste dør etter kort tid. Lillian var blant de heldige som fikk god livsfor-

lengende behandling på Haukeland sykehus og Akademiske sjukehuset i Uppsala. Det er vi takknemlige for, sier Tarald, som møter til intervju sammen med konen Laila.

– Vet dere noe om årsaken til at hun fikk kreft?

– Nei, det vet hverken vi eller legene. Det er en kreftform som «dukker opp», slik det er med mange krefttyper. Røyking kan være en årsak, men hun røykte ikke.

Lillian var utdannet hjelpepleier, og omskolerte seg senere til spesialpedagog. Da hun døde, levde hun sammen med sin andre mann og to gutter fra sitt første ekteskap.

– De siste årene hun levde var viktige for guttene. Da hun ble syk, var den yngste 15 og den eldste 19.

– Hvordan tok de det?

– Det var en tung tid for dem, men de har heldigvis klart seg bra.

– De har gode venner, legger Laila til. – Begge har utdannet seg til elektriker. Den yngste tok fagbrevet samme uken som moren døde. Hun fikk vite at han hadde klart det. Det var stort for både ham og henne.

– Hvordan er det for dere, som besteforeldre. Det faller vel litt ekstra ansvar på dere når noe slikt skjer?

– Vi har fått en veldig ekstra omtanke for dem, sier Tarald.

– Hjertet banker nok litt ekstra for de to, men vi er svært glad i alle våre seks barnebarn, legger Laila til.

Tre krevende tidspunkter

– Det er klart; dette har gått i perioder, det har vært en prosess, sier Tarald, og trekker pusten.

– Tre tidspunkter var spesielt krevende. Det første var da hun fikk vite at det var kreft, og at hun måtte operere. Da ramlet verden sammen både for henne og for oss. At vi skulle få kreft inn i vår familie, det var en sjokkopplevelse, at det nå var vår tur.

Det neste krevende tidspunktet kom da legene på Haukeland sykehus fant ut at datterens krefttype var uhelbredelig.

– «Vi skal hjelpe deg med det vi kan» sa de. «Kan dere gi meg ti år?» spurte hun. «Nei, det kan vi ikke love» svarte de. Men hun klynget seg til håpet, leste alt

MISTET DATTEREN: – Det at et av barna dør er det verste foreldre kan oppleve, sier Laila og Tarald Ueland, som nå har skrevet bok der de både minnes datteren, og forteller om hvordan det var å være pårørende gjennom den vanskelige tiden.

hun kom over om folk som hadde blitt friske, men når beskjeden er så tydelig, så er det tøft.

Noe av det vanskeligste var å finne en måte å fortelle om det til de to guttene. Lillian var bestemt på at hun ville gjøre dette selv. Hun rådførte seg med sin yngste bror, som jobber i Kriminalomsorgen, og er vant til å snakke med andre mennesker om vanskelige ting.

– Etter at hun hadde fortalt om det til guttene, tok broren dem med på en fjelltur, og skapte en trygg ramme rundt den vonde situasjonen. I ettertid har guttene sagt at det var godt at onkelen kom og var der med dem.

Det tredje vanskelige punktet kom da hun gikk inn på den siste tunge kreftbehandling.

– Legene sa at dette var et eksperiment, noe de kunne prøve, uten at de kunne love noe. Hun var villig til å prøve. «Selvfølgelig vil jeg leve» sa hun, og det ble tittelen på boken vi har skrevet.

«Det er i dag du lever»

Behandlingen gjorde at hun ble dårligere enn noensinne. Til slutt ble det så ille at legen mente at det ikke var etisk forsvarlig å fortsette.

– «Vi kan ikke ta livet av deg med behandling» sa legen. Den dagen var ikke god for Lillian. Det var en fryktelig tung dag for henne. For oss alle.

– Etter den dagen var det bare smertelindring igjen, sier Laila.

– Ja, men hun ga ikke opp, sier Tarald.

– Prøvde hun naturmedisin?

– Nei, hun var ikke der. Hun var en veldig carpe diem-dame. Det var mottoet hennes. «Hvordan skal jeg leve når jeg vet at jeg skal dø?» spurte hun legen. Han svarte at «da må vi sette oss ned og prate, og bli enig om noen ting. Det ene er at det ikke nytter å se bakover på det som har vært, heller ikke å se fremover. Men jeg kan prøve å hjelpe deg med dagen i dag. Det er i dag du lever, så det gjelder å få dagen i dag så god som mulig. Gripe dagen i dag og gjøre den god».

Lillians kristne tro hjalp henne gjennom mange tunge stunder. «Gud har en plan med et menneskes liv, og er med oss i både gode og vonde dager» sa hun til avisen Dagen da de intervjuet henne i 2014.

– Hun kunne reagert med å bli bitter da hun innså at helbredelsen uteble. I stedet klarte hun å snu situasjonen til noe positivt, noe som vitner om en trygghet i troen, sier Tarald.

Naturen var viktig for henne, og hun likte å gå turer. Etter hvert som hun ble svakere, ble turene kortere og kortere. Mot slutten tok hun mann og barn med seg 150 meter fra husveggen, der de grillte pølser på primus, drakk kakao og så på måneskinnet.

KORTREIST TUR: Naturen var viktig for Lillian Ueland, og hun likte å gå turer. Etter hvert som hun ble svakere, ble turene kortere og kortere. – Da brukte han uttrykket kortreist tur. Hun kunne ringe oss og si at «i dag har jeg klart å gå bort til postkassen og hente posten», forteller hennes far, Tarald Ueland. (Foto: Privat)

– Var hun redd for å dø?
– Ikke så vi kunne se. Det forundret oss veldig. Hun taklet det på en utrolig verdig og god måte, sier Laila.

Fikk sagt de gode ordene

Lillian døde hjemme i sin egen stue i Høylandsbygd. Da det nærmet seg slutten, var hun opptatt av at de nærmeste skulle være med henne.
– Det var vi. Vi to, begge guttene, mannen og to venninner. Brødrene hennes var der i en uke, men var reist hjem igjen før hun døde, forteller hun.

– Når hun var våken, sa hun mange gode ord til oss, og vi fikk si de gode ordene til henne også. Der var vi privilegerte, at vi fikk si at vi var veldig glad i henne, og hun sa at hun var glad i oss. Det gjorde godt at vi fikk si det vi mente. Nå i ettertid kjennes det godt at vi fikk den tiden sammen.

– Folk sier ofte til oss at vi var så forberedt, at vi visste hva som skulle skje, sier Tarald.

– Jeg vet at det er godt ment, men det føles ikke slik for oss. Du klarer aldri å forberede deg på døden, og aldeles ikke når barn dør for gamle foreldre.

– For min del føles det litt urettferdig når folk sier slike ting, som om vi ikke kan tillate oss å sørge like tungt som andre, sier Laila.

– Det å miste et barn er det verste et menneske kan oppleve.

– Føler du at du har henne med deg fortsatt?

– Av og til, men savnet er enormt, og blir verre og verre etter hvert som sannheten går opp for oss. Da hun levde, tikket det inn tekstmeldinger fra henne hver eneste dag. Vi tenner lys hver morgen ved frokostbordet, og vi føler at hun er med oss i julen og på merkedager. Da leser vi gjerne noen av diktene hun skrev.

En viktig følgesvenn for Lillian var katten hennes. Når hun skulle til Haukeland sykehus på kontroller, ble den rastløs, og la seg på ytterskoene i gangen for å hindre henne i å reise.

– Hun snakket med katten som om den var en gammel mann. Han smøg seg rundt henne, omtrent som om den følte på stemningen, forteller Laila.

– Den siste natten la den seg på dynen over beina hennes, og ble liggende der. Først da hun var død, reiste den seg og gikk inn i stuen.

Lillian Ueland døde tidlig om morgenen 29. november 2015, som var første søndag i advent det året.

– Det var så stille i Høylandsbygd, julestjerner lyste i alle vinduer i hele bygden, husker Tarald.

– Ved båretandakten i hjemmet måtte vi bare synges Jakob Sande sin vakre Det lyser i stille grender.

Ingen sorgbok

Mens hun levde, fikk Lillian utgitt to diktbøker som hun skrev i løpet av tiden hun var syk, den siste utgitt på farens forlag. Noe av det siste hun fikk gjort, var å lese inn alle diktene. Etter at hun døde, ble mannen hennes sittende og redigere opptakene. Da ble det fart i Lillians gamle hannkatt.

– Da den hørte stemmen hennes, kom den som et skudd over gulvet, hoppet opp på skulderen til mannen og studerte pc-skjermen.

Lillians stemme er også med i foreldrenes bok, men da gjennom utvalgte dikt fra de to samlingene. Opprinnelig var det meningen at Tarald og Lillian skulle skrive boken sammen, slik at den ble en blanding av både hvordan det opplevdes å være pasient og hvordan det var å være pårørende.

– Vi hadde tanker om dette, men hun ba meg vente til hun hadde en bedre periode. Så jeg ventet på den, men den kom aldri. Da det begynte å gå nedover, snakket vi ikke mer om dette; vi ville ikke at hun skulle føle det som et nederlag, så vi lot det ligge, forteller Tarald, som presiserer at det ikke er noen sorgbok han og konen har skrevet.

– Boken handler om å stå ved siden av et barn som er uhelbredelig kreftsyk. Vi har trukket inn flere av de som var rundt henne, blant andre overlegen på kreftavdelingen, overlegen på Sunniva

SYMBOLSK BOKOMSLAG: – Vannliljen strekker seg mot lyset, men den er ikke frisk. Det er høst og den kommer snart til å dø. Ser en symbolikken i dette mot tittelen på boken, blir det ganske sterkt, sier Tarald Ueland.

senter for lindrende behandling og en musiker som går der to ganger i uken og spiller for de døende kreftpasientene, samt en del personer fra fagmiljøene. Dette har gjort boken bredere, og mer interessant også for helsepersonell.

«Bare et smil»

– Vi har skrevet boken for alle som møter medmennesker i sorg og sykdom, og det gjelder vel de aller fleste av oss, sier Laila, og kommer med noen eksempler på ord man kan bruke når man møter mennesker i sorg.

– Si heller at det var godt å se deg enn at «dere var jo forberedt». «Har du det bra?» spurte en jeg kjenner. «Nei» svarte jeg. «Åja, der er du», sa hun, og hastet videre.

Hun åpner boken, og leser et av stykkene hun selv har bidratt med. Det har fått tittelen «Bare et smil», og handler om en dame som kom inn i Vestbok da hun jobbet der. Laila visste at damen var i sorg, og ble først litt i villrede for hva hun skulle gjøre. Her er resten av fortellingen, i Lailas egne ord:

«Heldigvis valgte jeg å gå henne i møte. Rekke fram hånden og si: «Jeg vet ikke hva jeg skal si til deg». «Bare gi meg et smil. Det er nok», sa hun. Og så kom det såre: «Det er ikke så mange som smiler til meg for tiden». Så enkelt og så virkningsfullt. Hun takket da handelen var gjort. Det lyste taknemlighet av øynene hennes. Ingen ord. Bare et smil og et håndtrykk.»

I ÅSANE KIRKE

STJERNEN ÅPEN BARNEHAGE

for barn fra 0 til 6 år sammen med voksen

- ▶ Mandag fra kl 09.00 til 14.30
- ▶ Onsdag fra kl 09.00 til 14.00
- ▶ Torsdag fra kl 09.00 til 14.30

- ▶ **Babysang** for de minste hver mandag og torsdag kl 12.00
- ▶ Mange kjekke aktiviteter for de litt større, og egne grupper for 4- og 6-åringene
- ▶ Fellesaktiviteter for hele familien

www.aasanemenighet.no
Facebook-side: «Stjernen Åpen barnehage»

Å leve med sorgen

Er det vanskelig å leve med sorgen? Føler du at mennesker rundt deg forventer at du bør være «kommet igjennom»? Er du spørrende til hva som er «normalt»? Ønsker du å møte andre som er i samme situasjon?

Da er du velkommen til samling om sorg og sorgreaksjoner i Åsane kirke. Samlingen er åpen for alle, men er spesielt rettet mot deg som opplever sorg etter å ha mistet et menneske som stod deg nær.

Magne Utle holder et innlegg om sorg og sorgreaksjoner. Etterpå blir det mulighet til spørsmål og samtale, samt informasjon om sorggrupper i Åsane prosti. Åsane menighet har et slikt tilbud. Ønsker du å bli med i en sorggruppe der, kan du ta kontakt med diakon Rita Eldholm (tlf. 55362257 / epost: aasane.menighet@bergen.kirken.no)

Torgstuen i Åsane kirke, lørdag 20. januar kl. 12-15. Musikk v/Vidar Eldholm og Veslemøy Fluge Berg. Enkel servering. Arrangør: Diakoniutvalget i Åsane menighet

Kjære leser!

Bladet du nå holder i er et resultat av innsatsen fra mange frivillige fingre. Likevel er det en del kostnader med produksjonen av hvert blad.

Stor takk til alle dere som har bidratt økonomisk til bladet, dette er med på å gjøre det mulig å utgi bladet. Vi er frimodige nok til å vedlegge en giro i dette bladet i håp om mulig bidrag til fortsatt utgivelse.

Det er mulig å få skattefradrag på gaver der totalt årsbeløp overstiger kr 500.

På forhånd takk til de som finner anledning!

Vennlig hilsen Bjørn Otto Aarheim,
styreleder for menighetsbladene i Åsane prosti

Flukten til Egypt

Det var av politiske grunner at et nyfødt barn ble drevet på flukt sammen med sin familie for omtrent 2000 år siden.

PÅ FLUKT: Rembrandt (1606-1669) laget flere tolkninger av flukten til Egypt. Dette trykket er fra 1654, og viser den lille familien idet de krysser over en elv.

TEKST: LISE MCKINNON

Denne flukten er kjent bare fra noen få vers i Matteusevangeliet (Matt. 2, 13-15 og 19-23). Bortsett fra historien om Jesu fødsel og rammen rundt den, er lite fortalt om Jesu barndom i evangeliene, noe som sikkert er grunnen til at det finnes relativt lite billedkunst med motiv fra denne perioden i hans liv.

Josefs drøm

Det finnes en overveldende mengde illustrasjoner til Juleevangeliet, men bortsett fra det, er det kanskje flukten til Egypt som har inspirert kunstnere mest. Ikke bare billedkunst har den resultert i, det har vokst frem en legendetradisjon i tillegg til at Matteus' opplysninger om den hellige families opphold i Egypt har hatt stor betydning for den koptiske kirken, som hører til de eldste kristne kirker i verden.

Maleren Rembrandt (1606-1669) har skildret Josefs drøm: engelen som kommer til et utslitt og sovende par og deres nyfødte barn; i en helt alminnelig stall. De får ingen tid til å hvile ut: «Stå opp, ta med deg barnet og barnets mor og flykt til Egypt, og bli der til jeg sier fra! For Herodes kommer til å lete etter barnet for å drepe det» (Matt. 2, 13).

Det finnes store variasjoner i det kjente motivet av kvinnen sittende på et esel med det lille barnet i armene og mannen til fots ved siden av. Noen ganger er de ledsaget av en engel, men ofte er den lille familien helt alene. Slik kunne den lange reisen på over hundre mil med flere ukers varighet ikke ha foregått.

Det er blitt gjettet på at familien sluttet seg til en karavane. Slik ville de få beskyttelse både mot ville dyr og røvere, de ville da følge en av de velbrukte karavaneveiene, og være ledet av kjentfolk.

Den hellige familie i Egypt

Hvilepause underveis er et av de tradisjonelle motivene. Limbourg-brødrenes versjon (ca. 1413) ser kanskje for oss ut som opptakten til et hyggelig hageselskap, men det er en illustrasjon til legenden om Jesus og daddelpalmen. Jesus er her så gammel at han kan gå bort til treet og befale det å bøye seg for å gi frukt til de sultne veifarende. Caravaggios (1571-1610) frodige bilde av Josef som holder noteheftet for engelen som spiller Maria og Jesus i søvn, beskriver hvilen på en helt annen måte.

Maria og Josef kan ha fått hjelp i Egypt. I år 30 f.Kr. ble Egypt en romersk provins, og dermed en del av det samme keiserriket som også Israel tilhørte. I den store og viktige byen Alexandria bodde det mange jøder. Evangelisten forteller ingenting om oppholdet i Egypt, men tradisjonen sier at familien reiste til mange områder, og kom helt til den sydlige, øvre delen av landet.

I innledningen til bindet om Apokryfe evangelier (i bokserien Verdens hellige skrifter, utgitt av De norske bokklubbene i perioden 2000-2015) skriver Halvor Moxnes at tradisjonen om den hellige families opphold har fått en helt spesiell rolle i den koptiske kirken i Egypt, og er «sentral for kirkens identitet. Flere av de stedene den hellige familie skal ha besøkt, er det årlige feiringer med stor tilstrømming av pilegrimer».

Paralleller til vår egen tid

Da Herodes var død, kom engelen på ny til Josef i en drøm og sa at de trygt kunne vende tilbake. «*Han sto da opp, tok med seg barnet og barnets mor og*

VAKKER BOKSIDE: Jesus befaler daddelpalmen å bøye seg for å gi frukt til de sultne veifarende. Fra det illuminerte manuskriptet *Très Riches Heures du Duc de Berry* («Hertugen av Berrys svært rikt utsmykkede tidebok»), laget av brødrene Herman, Paul og Johann Limbourg.

JOSEFS DRØM: Rembrandt (1606-1669) har skildret Josefs drøm: engelen som kommer til et utslitt og sovende par med et nyfødt barn; i en helt alminnelig stall.

HVILEPAUSE: Caravaggios (1571-1610) frodige bilde av Josef som holder noteheftet for engelen som spiller Maria og Jesus i søvn.

kom til Israels land. Men da han fikk høre at Arkelaos var blitt konge i Judea etter sin far Herodes, våget han ikke å slå seg ned der» (Matt. 2, 21-22). Arkelaos var en like voldelig rå hersker som sin far. Familien slo seg derfor ned i Nasaret. «Slik skulle det ordet oppfylles som er talt gjennom profetene, at han skulle kalles en nasareer» (Matt. 2, 23)

Fremdeles er det politiske grunner til at vi har store flyktningestrømmer. Ingen beskyttende engler er å se i dagens flyktningebilder når Jesus brukes som motiv.

På et postkort med ferdigtrykt tekst «kosovo-albanerne må få bli i Norge inntil videre», stilet til vår daværende justis-

minister Grete Faremo, var motivet et lite barn og ordene «Jesus var en flyktning fra år 0».

Og julen 2015 hadde VG en artikkel om flyktningkrisen (se vg.no/nyheter/meninger/syria/da-jesus-ble-flyktning/a/23584591) med en usedvanlig krass variasjon av et lett gjenkjennelig motiv.

JESUS SOM FLYKTNING: Julen 2015 skrev VG-kommentator Per Olav Ødegård en artikkel om flyktningkrisen, illustrert med avistegner Roar Hagens oppdaterte versjon over et lett gjenkjennelig motiv. (Faksimile fra VG, 25. desember 2015)

velkommen til

YA

vokal

Julekonsert

søndag 10. desember 2017.
kl 19:30
i Ytre Arna kyrkje

sammen med Fana mannskor og Sangforeningen Forum
dirigent: Bjørn Bergmann
bill. pris: 150.-

Julens budskap i en barnetåre

Det største øyeblikket i Ingmar Bergmans kanskje aller beste film, det episke og sterkt selvbiografiske familiedramaet *Fanny og Alexander* (1982), er talen Gustav Adolf holder helt mot slutten.

TEKST OG FOTO: MAGNE FONN HAFSKOR

VIKTIG JULEBUDSKAP: Gustav Adolf råder sine nærmeste til, i god kristen ånd, å være snille, generøse, milde og gode.

Tv-versjonen av *Fanny og Alexander* er inndelt i fem episoder, og er nesten dobbelt så lang som filmen (totalt 312 minutter mot filmens 188). Dermed passer den fint til å deles opp i passende konfektdoser frem mot jul. For julen står sentralt i denne fortellingen, som både begynner og slutter med julefeiringen hjemme hos de to barnas livsglade mormor Helena Ekdahl (Gunn Wållgren).

Selve handlingen er ganske lett å oppsummere. Det hele foregår i Uppsala, Bergmans fødeby, fra julen 1907 til julen 1908 (Bergman ble selv født i 1918). Her blir vi kjent med familien Ekdahl, som styres av enken Helena og hennes to sønner: Gustav Adolf (Jarl Kulle) og Carl (Börje Ahlstedt).

Datteren Emilie (Ewa Fröling) er gift med Oscar (Allan «pappaen til Emil» Edwall), og sammen driver de et lite teater. De har barna Alexander og Fanny. Så dør Oscar, og Emilie gifter seg kort tid etter på nytt med byens biskop, den livsfornektende Edvard Vergéus (Jan Malmsjö).

Alexander og Fanny misliker sterkt sin nye stefar, som tvinger dem til å følge

husets strenge regler til punkt og prikke. Emilie innser at hun har valgt feil, men det er for sent. Bryter hun ekteskapet, vil barna etter loven overleveres til mannen. Bestemor Helenas kjæreste, den jødiske kjøpmannen Isak (Erland Josephson), klarer til slutt å få Emilie, Fanny og Alexander vekk fra fangenskapet ved hjelp av magi.

Filmen slutter der den begynte et år tidligere; i Helenas grandiose juleselskap, der hele familien er samlet. Denne gangen er alle ekstra lykkelige etter å ha klart seg gjennom de dramatiske hendelsene i året som har gått. I tillegg er Gustav Adolf nettopp blitt far igjen, til lille Aurora, og stråler av livsglede og kjærighet når han tar ordet.

I talen snakker han om hvor viktig det er å leve i fred i «den lille verden», sammen med venner og familie, der virkeligheten er «fattbar». Verden utenfor er «en røverhule, der ondskapen sliter seg løs og farer rundt som en gal hund». «Derfor er det nødvendig, og ikke det minste skammelig, å glede seg over den lille verden», sier han, og råder sine nærmeste til, i god kristen ånd, å være snille, generøse, milde og gode.

Nesten som et etterord; som en kommentar til alt det foregående, og som et løfte om en ny begynnelse, får vi så en avslutning der Helena sitter i stuen sammen med Alexander. Hun planlegger å sette opp August Strindbergs teaterstykket *Ett drömspel* (1902), og leser høyt forfatterens innledning for sitt nysgjerrige og fantasirike barnebarn: «*Allt kan ske, allt är möjligt och sannolikt. Tid och rum existerar icke; på en obetydlig verklighetsgrund spinner inbillningen ut och väver nya mönster*».

Dette er ord som gjerne kunne stått som overskrift over Bergmans eget livsverk. «*Fanny och Alexander är som en summering av hela mitt liv som filmskapare*», sa filmskaperen selv, som sammen med resten av filmteamet høstet hele fire Oscar-priser og ble nominert til enda to for den storslåtte produksjonen. Ingen andre ikke-engelsktalende filmer har vunnet flere oscarer, men rekorden ble tangert i 2001 av den kinesiske filmen *Snikende tiger*, skjult drage.

Til neste år ville Ingmar Bergman fylt 100 år, og i år er det 35 år siden premieren på *Fanny og Alexander*. Hva kan da være en bedre begynnelse på markeringen av Nordens største regissør enn å se en episode av tv-serien hver søndag i adventstiden, og så spare den siste til ditt eget familieselskap på første juledag? Om ikke annet, så anbefaler jeg sterkt å dele Gustav Adolfs flotte tale med dine nærmeste.

Etter at han har holdt talen, løfter han så opp den nyfødte datteren, og ser på henne med glade øyne. «Jeg holder en liten keiserinne i mine armer», kommer det, mens en gledeståre funkler i øyekroken hans. «Det er fattbart, og likevel fullstendig uforståelig. En dag hersker hun ikke bare over den lille verden, men over alt sammen».

Han kysser henne ømt på kinnet. Datteren svarer med gråt, slik bare et lite barn kan gråte.

Visjonsdikt frå draumeverda

– Eg har aldri gjort Draumkvedet før, og det er med ærefykt, respekt, spenning og glede eg no tek fatt på prosessen med å lære meg det, seier Sigrid Moldestad, folkemusikar og songartist med adresse Sælegrend i Åsane

FRAMFØRER DRAUMKVEDET: – Eg er like spent som alle andre, og gler meg stort til å gå inn i denne historia med song, seier Sigrid Moldestad, som vil framføra Draumkvedet i Storetveit kyrkje på trettandagen. (Foto: Øystein Haara)

TEKST: MAGNE FONN HAFSKOR

«HAN LA SEG NE UM JOLEFTAN»: Gerhard Munthe (1849-1929) er kjend for sine særmerkte teikningar til Snorres kongesoger - og den handteikna utgåva av Draumkvedet (1904). Her frå opninga av visjonsdiktet.

Draumkvedet er vårt einaste visjonsdikt, og handlar om ei draume-reise til det hinsidige og kva som vil skje på dommedag. Handlinga er sett til romjula, ei tid som gjennom alle tider har blitt sett på som ei overgangstid då det andelege er spesielt nært på oss.

Flyttar til hovudkyrkja

Diktet har vore framført i Fantoft stavkyrkja på trettandedagen kvart år sidan 1999. Framføringa er i år flytta til Storetveit kyrkje.

– Framføringa i stavkyrkja blei for eksklusiv

og problematisk, seier Agnethe Mohn frå kyrkjelydsrådet, som no ser fram til ein jubileumskonsert med betre plass på kyrkjebenkane.

– Eg tenkte at nettopp fordi det er hovudkyrkja, så passar det bra å avslutte der. Den har noko gedigent over seg, seier Brynhild Utne (78), som har vore primus motor for desse konsertane like sidan byrjinga.

– Meinar du at det blir siste gongen?

– Det har eg ikkje noko svar på. Eg håpar at tradisjonen vil leva vidare, men sjølv trekkjer eg meg no ut. 20 gongar er eit høveleg tal, og eg byrjar å bli for gamal til å halde på med dette.

Kristen mystikk

Ein veit ingenting om kven som har skrive Draumkvedet. I 1890-åra tok professor Moltke Moe brotstykker frå ulike kjelder og sette desse saman til ei utgåve på 52 vers. Diktet fortel om Olav Åsteson, som legg seg ned på julekvelden og fell i djup søvn. Trettandedags jul vaknar han, samstundes med at folk er på veg til kyrkja.

Medan han sov, har han sett livet etter døden, korleis synder vert straffa, og fått ein glimt av Paradis. Olav rir difor til kyrkja for å fortelja om det han har sett. Etter gamal tru måtte sjela gjera ei lang reise etter døden. Olav Åsteson gjorde denne reisa i levande live.

PRIMUS MOTOR SIDAN

STARTEN: – Eg håpar at tradisjonen vil leva vidare, men sjølv trekkjer eg meg no ut, seier Brynhild Utne. (Arkivfoto: Magne Fonn Hafskor)

Laurdag 6. januar kl. 19.00 blir Draumkvedet framført i Storetveit kyrkje. Denne gongen er det Sigrid Moldestad som framfører kvadet.

Viktig minnemarkering på Møhlenpris

HER SKJEDDE DET: Inntil 200 bergensere samler seg hvert år til minnemarkering på Møhlenpris. Bildet er fra fjorårets fakkeltog. (Foto: Jan Hanchen Michelsen)

26. november er det på dagen 75 år siden elleve Møhlenpris-beboere ble arrestert og deportert til Auschwitz på grunn av sin jødiske bakgrunn. Samtlige ble myrdet. Dette markeres med et eget fakkeltog på Møhlenpris.

Fakkeltog og minnemarkeringen for de elleve Møhlenpris-beboerne ble for første gang arrangert i 1994. Siden 2006 har markeringen blitt holdt i forkant av utdelingen av «Amalie Laksov minnepris til vern om menneskerettighetene» i Raftohuset på Møhlenpris.

I forbindelse med fakkeltog leser barn fra Møhlenpris skole minneord på hver enkelt adresse der de deporterte jødene en gang bodde, før fakkeltog avsluttes med appell på Menneskerettighetenes plass ved Raftohuset.

Markeringen er den eneste av sitt slag på en av de mørkeste datoene i norsk historie, 26. november. På denne dagen i 1942 ble over 530 menn, kvinner og barn deportert fra Norge på grunn av sin jødiske bakgrunn. I alt ble 772 norske jøder deportert under krigen. Kun 34 av dem overlevde møtet med nazistenes skrekkleirer.

Mer informasjon:
laksovprisen.no/fakkeltog-26-november

GUD FULL AV NÅDE: Komponist og pianist Paul Goldstein leser den hebraiske begravellesbønnen *El Malay Rachamim* (Gud full av nåde) under fjorårets markering. Til høyre hans kone, Liv. (Foto: Jan Hanchen Michelsen)

Bjørn Eidsvåg, Bach og Luther

TRE T-ER: Møt Bjørn Eidsvåg i en samtale om tro, tvil og troverdighet. (Foto: Siren Høyland Sæter)

Bjergvin kirkeakademi inviterer denne helgen til møte med Bjørn Eidsvåg, og halvannen uke senere kan du høre et foredrag om sammenhengen mellom Luther og Bach.

• Lørdag 18. november kl. 11.30 på Den Nationale Scene, Engen 1: «Etterlyst: Jesus». Bjørn Eidsvåg i samtale med

prest Hildegunn Isaksen og forfatter Bjørn Sortland. Journalist Hilde Sandvik leder samtalen.

- Onsdag 29. november kl. 19.00 i Litteraturhuset, Østre Skostredet 5-7: «Bach er utenkelig uten Luther». Redaktør og forfatter Alf van der Hagen følger sporene etter Martin Luther gjennom Bachs kantater.

Bjergvin kirkeakademi er en selvstendig bevegelse som ble stiftet i samarbeid med Bergen domkirkes menighet, Studentmenigheten og Bymisjonen i Bergen. Mer informasjon: www.kirkeakademiene.no

Innsamling av klær, sko og sengetøy til Ukraina

v/Tro-Håp-Kjærlighet

Første og siste lørdag i mnd.
kl. 12-14.00

v/Lærerhøgskolen på Breistein,
Olav Bjordalsvei 43

Pakkes i sekker - kr. 50.- pr. sekk

Kontaktperson: 99 64 24 70

www.thk.no

ITALIENSK JULEKRYBBE:

Bildet er fra Montecatini Terme i Italia. Det var slikt et vakker julekrybbe-opplegg, i en kirke i en liten fjelldal over landsbyen.

Howdan klarte du det, Maria?

Jeg ser på bildet av Maria med Jesus-barnet i krybben. Så rolig. Hun var ung, hun ble besvangret uten å være gift. Hun dro med sin Josef på den lange vandringen til Bethlehem. Englene synger på markene utenfor Bethlehem. Hun sitter så rolig, så rolig. Gi meg din fred, Maria. Det glapp ut av meg. Gi meg din fred.

TEKST OG FOTO: ANNE TAFJORD-KIRKEBØ

Du går forbi det siste huset i den lille landsbyen. Bare rundt hundre innbyggere, sies det. Du har en lang veg foran deg, farlig, både for deg, Josef og barnet du venter. Josef, som er murer og tømmermann, er sterk og kan nok hjelpe deg. Eselet også. Likevel, 5-6 lange dager skal dere vandre til fots på ofte trange og farlige stier.

Lite er kjent om denne reisen. Man tror dere dro ned i Jordan-elvens dal for å unngå å dra inn i Samaria, som var et farlig sted for daviditter, det vil si dem som var av Davids ætt. Det var en 40 kilometer lang omveg. På Jesu tid hadde det vært stridigheter mellom jøder og samaritanere i mer enn 400 år.

Du må gå ned bratte skråninger med løs stein, farlig den dag i dag. Høygravid og uten den beste balansen. Støttet du deg på eselet? Iblant, når vegen tillater det, sitter du på eselryggen. Du er ung, rundt 17 år, og det er ditt første barn.

Det er apostelen Lukas som skriver mest om Maria, det er ikke mye han forteller. Han kan ha besøkt Maria da han besøkte Palestina sammen med Paulus (57-59 e.Kr.). Det ville ikke være utenkelig at han, da han var i området, oppsøkte Maria og Josef. At han lot Maria fortelle om den første tiden, ferden til Bethlehem, hva som hendte denne første julekvelden og om Jesu barndomsår. Kan hende han har det ordrett fra Maria, det hun opplevde og tenkte denne julenatten?

Jeg ser for meg denne lange reisen, dere to og et esel, og det kommer et annet syn for mitt øye. Dagens unge på julebesøk, med bil - helst stasjonsvogn - og overnatningsutstyr for et par dager; seng til babyen, stellebord, stellebag, poser med bleier og annet utstyr, vaskeremedier og salver og kluter. Kontraster! Ingen har nevnt noe om at du, Maria, var urolig og redd? Hvor

fikk dere mat, en seng om natten? En gravid kvinne har sine behov, å gå ofte på toalettet, er et av dem. Hvordan klarte du det, Maria?

Så går dere opp til Jeriko antagelig, der kan du få litt forsyninger, ting du trenger. Før dere går videre, du, Josef og eselet. Forbi Jerusalem, og videre mot Bethlehem. Målet for dere som var av Davids ætt. Jeg har sett deg for meg mange ganger. Et under i seg selv at du ikke fødte før Bethlehem! Å sitte på et esel i gangfart over stikk og stein, humping og skubbing, i et fullført svangerskap!

Så kommer dagen da du vet at nå, nå er tiden inne. Dere får slå dere ned i en slags stall som dyrene brukte. Jeg tenker renslighet, vann, hjelpemidler og seng. Dyrene som fremdeles sto der. Lukten. Heldigvis litt varme, for nettene kunne være sprengkalde. Lukas skriver at barnet var svøpt i lintøy. Det må du ha tatt med deg, det var noe du hadde forberedt. Lukas skriver også om alt det som skjedde, om det de sa, gjeterne som kom til dere, og han sier; «Maria tok vare på alle disse ordene og grunnet på dem i sitt hjerte» (Lukas 2,19). Hvordan kunne Lukas vite dette, om ikke han hadde snakket med deg, Maria, rundt 20 år etter Jesu død på korset i Jerusalem?

Du sa ikke noe om uro eller angst. Du var rolig, hvilte du i det løftet Herrens engel hadde gitt deg: «Du skal bli med barn og føde en sønn og du skal gi ham navnet Jesus» (Luk. 1, 31). Ingen uro der du sitter i din stall denne julenatten. Lukas kunne jo ha dramatisert dette! Her ånder bare fred, glede og stillhet. Nåde.

Vi strever og jobber det vi makter i denne tiden. Vi skal ha alt på stell. Huset og hagen skal være julepyntet, maten på topp, ungene stivpyntet og vi er så utslitte, så utslitte. To tusen år etter at du fikk ditt barn i en stall Maria, er det dette jeg ønsker for oss alle denne julen: Gi oss din fred, Maria! Din fred!

VI TRENGER FRIVILLIGE.

Les mer og meld din interesse på
kirkens-sos.no

KIRKENS
SOS

www.eidsvaagauto.no – Følg oss på Facebook

EIDSVÅG AUTO AS

Aut. bilverksted • Karrosseri
Lakeringsverksted
Eidsvågbakken 21 - 5105 Eidsvåg

MEGA
CAR SERVICE
GODKJENT
VERKSTED

Tlf. 55 25 10 20

ASTRI VÅRDAL

ASTRI VÅRDAL

Statsautorisert revisor/autorisert regnskapsfører

Revisjon: aksjeselskap, stiftelser, borettslag mm.
Regnskapsføring

Ytre Arna

Tlf: 55 53 14 94

Mail: astri@vaardal.no

Nettside: <http://www.vaardal.no>

Åsane Senter Kilden Senter Oasen Senter Sletten Senter

Alltid en
anledning!

TOPPE
BLOMSTER
- fra hjerte til hjerte

www.toppeblomster.no Tlf: 55 18 03 00

TREseksten

BIBLER - BØKER - MUSIKK - FILM - KORT - GAVER

Åsane Storsenter 42 (rulletrapp opp fra Sport1)
TLF.: 55 19 82 00

FØRERKORT KL. B

– Fornøyde kunder
– Trygge sjåfører

Tlf. 92 26 66 33

ERIK
STEPHANSEN
TRAFIKKSKOLE

JC INTERIØR

Kjøkken • Bad • Garderobe

Salhusveien 55, 5131 Nyborg
Tlf. 55 53 98 40

www.jcinterior.no

Besøk en av Norges største shop in shop

LENE BJERRE DESIGN™

Rolf's Matbu og
Selskapsservice

EIDSVÅG I ÅSANE • 26 ÅRS ERFARING

Vi leverer eller du henter!

VI LAGER MAT TIL:

- Konfirmasjon
- Dåp
- Runde dager
- Kurs
- Minnestunder

Eidsvågveien 150 • 5105 Eidsvåg i Åsane
Tlf: 55 29 26 32 • post@rolfsmatbu.no
www.rolfsmatbu.no

Advokatfirmaet

Sigrun Pedersen M.N.A.

Arv/gaver

Barnerett

Familierett

– sambo/ekteskap

Samlivsbrudd

Kjøp/salg fast eiendom

– bolig/hytte

Littleåsvg. 49, 5132 Nyborg.
Inng. C, 3. etg. (Bergen Kontorhotell)

Tlf.: 55 18 86 00

advokat.sigrun.pedersen@hotmail.com

Pris på bad innen 5 dager!

Tlf.: 952 25 603 • mail: post@aogbygg.no

AOG BYGG AS

www.aogbygg.no

Ull er
omsorg

JANUS

www.janus.no

Since 1895

Besøk oss gjerne på Janus
Kultursenter på Espeland

Kleiveland A.S
Ur og Gull

www.kleivelanduroggull.no
Åsane Storsenter tlf 55191800
Øyrane Torg tlf 55240496

En annonse i menighetsbladene når alle husstander i Arna,
Osterøy, Åsane, Salhus, Eidsvåg, Lønborg og Biskopshavn.

For annonsering
- kontakt Torill Hatlebrekke Husebø på

995 50 787

Frivillighetens hjørne

v/Bente Lill Madsen
frivillighetskoordinator
Tlf. 55362268 • Mobil 95037327 • Epost bm498@kirken.no

«Vi skal ha PowerPoint i gudstjenesten på søndag» er en setning som gir meg en blandet følelse. Først glede over at vi som stab/menighet er med på å gjøre det lettere å følge med i gudstjenesten, men også litt uro, fordi det betyr at jeg må finne en frivillig som kan ta på seg å styre skjermvisningen.

Vi jobber med å få til en oversikt over gudstjenester med skjermvisning dette halvåret, og håpet er at vi kan lage halvårsplaner på dette også, slik som medliturger og kirkeverter allerede har for sine tjenester. Dersom du har lyst til å være med i denne tjenesten av og til, ta kontakt!

Denne høsten har jeg også vært så heldig at jeg innimellom har fått lov til å ha med en «slides» eller to i skjermvisningen i enkelte gudstjenester. Og tro det eller ei, - dere har respondert! Vi har fått noen nye bud + at det er kommet flotte gevinster til julemarkedets lotterier. HURRA for dere og tusen takk!

Tilslutt vil jeg komme med en liten oppfordring: Hvis du har tenkt deg i kirken i julen/nyttårshelgen, hva om du hører om vi har en ledig oppgave som kirkevert eller skjermstyrer? I skrivende stund mangler vi fortsatt folk.

Kirkeskyss

Har du behov for kirkeskyss? Ta kontakt med kirkekontoret på telefon 55362250 for å få tilsendt en oversikt over når og hvem som kjører. Denne oppdateres hvert halvår. Menigheten vår har en flott gjeng med frivillige som stiller opp med sine private biler for å gi tilbud om skyss til kirken for kirkegjengere. Dessverre er det få av disse som har plass til rullestoler i sine biler. Dette ber vi om forståelse for.

Leie lokale i kirken?

Skal du feire stor dag/ konfirmasjon/dåp, eller kanskje du trenger rom til et møte? I kirken har vi ulike lokaler til disposisjon. Størrelse og antall bordplasser varierer. Vi leier ut kirkerom/menighetssaler til konserter/andre arrangement. Ta kontakt på asane.menighet.bergen@kirken.no for mer info.

Håndverkstreffet

Oppstart vår 2018 er lørdag 6. januar. Følg oss på Facebook for mer info: «Håndverkstreff i Åsane kirke».

Klubb+ trenger frivillige

Åsane menighet har et godt og høyt verdsatt klubarbeid for ungdommer med utviklingshemming. Vi trenger flere frivillige medarbeidere.

Om dette er noe for deg, ta kontakt med Kristine Bech-Sørensen, epost mb395@kirken.no / tlf. (jobb) 55362258

Velkommen
til vårt tradisjonelle
JULEMARKED

Åsane kirke

Lørdag 25. november

Kl. 10:00 – 15:00

Kjøp julegaver

Julegodter, saft, kaffe og julekaker
Håndlagde ting; sydd, strikket, malt, m.m.
Bokmarked; hvor alt salg går til misjonsprosjektet i Thailand.

Vær med på aktiviteter

Kafeteria og lynlotteri
Aktiviteter for barn; fiskedam, lykkehjul, ansiktsmaling, m.m.
Produser din egen smoothie på sykkel
Utlodninger
Trekning hovedlotteri ca. 14:30 i menighetssalen

Kom på gratiskonserter

Korsang i Torgstuen mellom lynlotteriene

Velkommen til julemarked!

Arr. Åsane menighetsråd

Kirkemusikk fra øverste hylle

STOR KORMØNSTRING: Det er alltid festlig med slike store konsertframføringer i Åsane kirke, som har beholdt sine gode konsertegenskaper etter at etterklangstiden i kirkerommet ble senket for å bedre talelyden.

En av flere store kor-begivenheter denne høsten var Bjørgvin kirkesangforbunds store prosjekt-kveld siste lørdag i september.

TEKST OG FOTO: TOR D HANSON

100 korister fra flere menighetskor i bispedømmet hadde her funnet sammen for å framføre «Gloria» av Vivaldi, kyndig dirigert av Harald Holtet. Med seg som akkompagnatør hadde de fått Fana kammerorkester, som åpnet kvelden med framføring av Bachs Dobbeltkonsert for fiolin og obo.

Vårt eget kirkekor Prima Vista deltok også på framføringen. Organist Lenamaria Gravdal, som er styremedlem og kasserer i Bjørgvin kirkesangforbund og dirigent for Prima Vista, sto for den praktiske regien av denne konsertkvelden i Åsane.

– Vi er svært glade for at Harald Holtet ville ta på seg

dirigentoppgaven. Han leder både kor og orkester på en veldig tydelig og behagelig måte, sier Gravdal.

Hun forteller at de hadde tre øvingshelger i forkant av framføringen, og at de har disse store prosjektene omtrent én gang i året med noen mindre arrangementer innimellom. «Gloria» ble satt på programmet denne gangen fordi dette er nydelig og lett tilgjengelig musikk som er grei å jobbe med.

Prima Vista har i mange år vært medlem i Bjørgvin kirkesangforbund fordi de ønsker å ta del i store prosjekter som de ikke har mulighet å sette opp på egen hånd. Men også for å synge sammen med andre sangere og utveksle erfaringer.

– Vi håper dette på sikt fører til flere søkere til Prima Vista. Behovet er spesielt stort for sopraner for tiden, men vi ønsker selvsagt alle sanginteresserte velkommen, sier Lenamaria.

DIRIGERTE STORKORET: Harald Holtet er kantor av yrke, og har jobbet i mange menigheter i Bergen.

SOLISTER: Eli Johanne Rønnekleiv og Laura R Øgaard sang solostemmer i Gloria.

Presten i løvhytten

28 av menighetens førsteklassinger satt andektig og hørte på da Rolf prest fortalte om israelittenes tunge og vanskelige ferd gjennom ørkensanden tilbake til Israels land.

AV MENIGHETSPEDAGOG KRISTINE BECH-SØRENSEN

I LØVHYTTEN: Rolf Rasmussen forteller førsteklassingene om israelittenes utvandring fra Egypt.

På gudstjenesten søndag 1. oktober myldret det med forventningsfulle førsteklassinger, som var invitert til å hjelpe til med å bygge en løvhytte fremme i kirkens korparti og hente sin 6-årsbok, en tegneseriefremstilling av Jesu liv, død og oppstandelse.

Guds godhet

Etterpå sang vi «Herre, din jord bærer mat nok for alle», og takket Gud for kornet han gir oss fra marken, grønnsakene fra grønnsaksåkeren og frukt og bær vi plukker i skog og hage.

Gudstjenestens høydepunkt kom da alle barna fikk sitte inne i eller rett foran løvhytten, mens Rolf prest fortalte om israelittenes utvandring fra Egypt og den tunge og vanskelige ferden gjennom ørkensanden tilbake til Israels land. Hver gang de slo leir, bygget de slike hytter til å sove i. Jesus bodde og sov også i en slik hytte en hel uke hvert år på høstparten for ikke å glemme Guds godhet for folket sitt under ørkenvandringen.

Med Guds øyne

En måned tidligere ble menighetens ni-

og tiåringer invitert til samling med Ruben Gazki. 23 barn fikk her mulighet til å utforske hvilken helt de ønsket å være. Ved å gi barna gjenkjennelse på Davids kamp mot Goliat, hjalp Gazki dem til å se på seg selv på en ny måte. For ved å se på meg selv med Guds øyne, ja så våger jeg mer. Det kan til og med være smart tenking.

Toåringene fikk også et eget tilbud denne høsten. 19. september fikk de et tett møte med lammet Krølle, som hadde forvillet seg bort. Men Krølle ble funnet igjen bak prekestolen og bragt hjem til saueflokken, godt ivaretatt av Håkon prest, som bar det trygt og godt hen over elveløp og stupbratte fjellpartier. På samme måte bærer Jesus alle toåringer. Både barn og foreldre satte pris på den individuelle barnevelsignelse hvor hvert enkelt barn fikk kjenne på dåpsvannet og ta imot Herrens velsignelse.

I tiden fremover har vi flere egne arrangementer for menighetens yngre medlemmer:

- **28. november kl. 17.30-19.00**
Adventsvandring for treåringer:

Kom og vær med på besøk hos Maria og Josef i tømmerverkstedet. Her har Josef det veldig travelt med å lage leker til det lille guttebarnet som snart skal bli født. Følg med inn i stallen i Betlehem, hvor Maria legger seg trøtt og sliten. Og så blir det vill jubel ute på marken når gjetterne får høre englesangen som forteller dem at et kongebarn er født i stallen ikke så langt unna. Dit må de dra for å hilse på barnet. Vi starter med enkel pølsemiddag for alle.

- Første søndag i advent, **3. desember kl. 11.00** blir det en ny anledning for 6-åringene til å hente 6-årsboken sin.
- **Lys våken for 11-åringer 20.-21. januar.** Barn født i 2006 (de som er 11 år) vil få brev i posten. Barna overnatter i kirken, og er med og gjennomfører søndagens gudstjeneste.
- **Tårnagethelg for 8-åringer 3.-4. februar:** Her sover barna hjemme. Barn født i 2010 (de som blir 8 år) vil få brev i posten. Tiltaket gir spennende utfordringer og muligheter til å utforske kirkerommet og være med i lek, læring og gjennomføring av søndagens gudstjeneste. Kom og vær med!

MAGI I KIRKEN: Ruben Gazki hjalp menighetens ni- og tiåringer til å se på seg selv på en ny måte.

GUDSTJENESTER I ÅSANE MENIGHET

26. november

Kristi kongedag - Matt. 25,31-46 - Hva gjorde dere for mine små?

Åsane kirke kl. 11.00 Gudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann og kantor Gerd Inger Yddal. Natverd

Haukås/NLA kl. 18.00 Lysmesse/konsert v/sokneprest Arne Mulen

26. november (tirsdag)

Åsane kirke kl. 17.30 Adventsvandring med 3-åringar.

1. desember (fredag)

Åsane kirke kl. 21.00 Førljuskonsert «Stille Nat, Hellige Nat» med Alexander Rybak, Maria Haukås Mittet, Hans Marius Hoff Mittet og Rune Larsen. Billetter

3. desember - 1. s. i advent

Luk. 4,16-22 - Nå skal skriftordet oppfylles

Åsane kirke kl. 11.00 Familiegudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann og kantor Gerd Inger Yddal. Utdeling av kirkebok til 6-åringar. Natverd. Kirkekafe.

Åsane gamle kirke kl. 11.00 Gudstjeneste v/kap. Martin Aalen Hunsager og vikarorganist. Dåp.

5. desember (tirsdag)

Åsane gamle kirke kl. 18.00 Lysmesse v/kap. Jon Zimmermann, speidere og vikarorganist.

9. desember (lørdag)

Åsane kirke kl. 18.00 Lysmesse/konsert v/Li Barneospel og sokneprest Arne Mulen.

10. desember - 2. s. i advent

Luk 21,27-36 - Guds rike er nær, våk og be!

Åsane kirke kl. 11.00 Gudstjeneste v/kap. Martin Aalen Hunsager og vikarorganist. Dåp.

Åsane gamle kirke kl. 17.30 Julekonsert med Bergen Vocalis. Pianist: Frode Skag Storheim.

Åsane kirke kl. 18.00 Lysmesse v/sokneprest Arne Mulen, vikarorganist og konfirmanter.

12. desember (tirsdag)

Åsane gamle kirke kl. 18.00 Lucia-konsert med Spiren, Prelud og Magnificat.

14. desember (torsdag)

Åsane gamle kirke kl. 19.00 Førljuskonsert ved Nyborg Brass, Løekoret og Kor-Mix.

17. desember - 3. s. i advent

Luk. 3,7-18 - Døperen forbereder Jesu komme

Åsane kirke kl. 11.00 Gudstjeneste v/seniorprest Rolf Armand Rasmussen og kantor Gerd Inger Yddal. Dåp og natverd. Søndagsskole.

Åsane kirke kl. 19.00 Korskolens julekonsert med Magnificat, Prima Vista og Cantus Sororum. Dir.: organist Lenamaria Gravdal

21. desember (torsdag) og 22. desember (fredag)

Åsane kirke kl. 21.00 Konsert med Bergen Nord Kammerkor.

23. desember (lørdag)

Åsane gamle kirke kl. 22.00 Julenattskonsert med Bergen Mannskor

24. desember - Julaften

Luk. 2,1 20 - Frelseren blir født

Midtbygda sykehjem kl. 11.30 Julegudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann

Ulset sykehjem kl. 12.30 Julegudstjeneste v/sokneprest Arne Mulen

Åsane kirke kl. 13.00 Familiegudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann, Åsane Janitsjar og kantor Gerd Inger Yddal.

Åsane gamle kirke kl. 14.00 Familiegudstjeneste v/seniorprest Rolf Armand Rasmussen, Nyborg Brass og vikarorganist.

Haukås/NLA kl. 14.00 Familiegudstjeneste v/sokneprest Arne Mulen

Åsane kirke kl. 14.30 Familiegudstjeneste v/kap. Martin Aalen Hunsager, Spiren, Prelud og Magnificat, og kantor Gerd Inger Yddal.

Åsane gamle kirke kl. 15.30 Familiegudstjeneste v/seniorprest Rolf Armand Rasmussen, solister fra Nyborg Brass og vikarorganist.

Åsane kirke kl. 16.00 Familiegudstjeneste v/kap. Martin Aalen Hunsager, solister og kantor Gerd Inger Yddal.

25. desember - 1. juledag

Joh. 1,1 14 - Ordet ble menneske

Åsane kirke kl. 12.00 Høytidsmesse v/sokneprest Arne Mulen og seniorprest Rolf Armand Rasmussen, Prima Vista og kantor Gerd Inger Yddal. Natverd

26. desember - 2. juledag

Matt. 10,16-22 - Motstand og forfølgelse

Åsane kirke kl. 12.00 Ungdommens julemesse v/kap. Martin Aalen Hunsager og prestevikar Håkon Kinsarvik, og Sanctus, og vikarorganist. Natverd

31. desember - Nyttårsaften

Joh. 14,27 - Min fred gir jeg dere

Ulset sykehjem kl. 11.30 Nyttårs gudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann og kantor Knut Nyborg.

Midtbygda sykehjem kl. 12.30 Nyttårs gudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann og kantor Knut Nyborg.

Åsane gamle kirke kl. 23.15 Midnattsgudstjeneste v/prestevikar Jørgen Grimelid og kantor Knut Nyborg.

2018

1. januar - Nyttårsdag

Matt. 1,20b-21 - Trygg fremtid i Jesu navn

Åsane kirke kl. 12.00 Gudstjeneste v/kap. Martin Aalen Hunsager og kantor Gerd Inger Yddal. Dåp og natverd

7. januar - Kr. Åpenbaring

Matt. 2,1-12 - Vismenn fra Østen tilber Jesus-barnet

Åsane kirke kl. 11.00 Høymesse v/kap. Jon Zimmermann. Natverd. Kirkekafe med misjonstivoli.

14. januar - 2. s. i åpenbaringstid

Mark. 1,3-11 - Døperen varsler Guds Sønn

Åsane kirke kl. 11.00 Gudstjeneste for alle v/seniorprest Rolf Armand Rasmussen. Dåp

21. januar - 3. s. i åpenbaringstid

Joh. 4,5-26 - Jesus gir deg levende vann

Åsane kirke kl. 11.00 Gudstjeneste v/kap. Jon Zimmermann og Li Barneospel. Natverd. «Lys Våken»-barne deltar.

Haukås/NLA kl. 11.00 Gudstjeneste med natverd v/spr. Arne Mulen. Søndagsskole og kirkekafe

28. januar - Såmannssøndag

Rom. 10,13-17 - Troen kommer av budskapet

Åsane kirke kl. 11.00 Økumenisk gudstjeneste v/spr. Arne Mulen og kantor Gerd Inger Yddal. Kor-Mix. Natverd.

Åsane gamle kirke kl. 11.00 Gudstjeneste v/kap. Martin Aalen Hunsager og kantor Knut Nyborg. Dåp

4. februar - Kristi forklarelsesdag

Mark. 9,2-13 - Og vi så hans herlighet

Åsane kirke kl. 11.00 Familiegudstjeneste v/spr. Arne Mulen, Spiren, Prelud og Magnificat, og kantor Gerd Inger Yddal. Dåp. Tårnagentene deltar.

11. februar - Fastelavnssøndag

Joh. 12,20-33 - Gjennom død til opphøyelse

Åsane kirke kl. 11.00 Jazzgudstjeneste v/prestevikar Håkon Kinsarvik, Alverflaten Jazzband og spr. Arne Mulen. Natverd. Sjømannskirke-konfirmanter deltar. Kirkekafe.

Åsane gamle kirke kl. 11.00 Gudstjeneste med dåp.

SLEKTERS GANG

Døpte

ÅSANE KIRKE
10.9. 2017

LEONORA HAUKÅS MÆLAND
LINNEA LOUISE NESSE
AMANDA OLSEN VOGNSTØLEN

24.9. 2017

JONAS GJELLESTAD-WARA
AIDEN THOMAS VIKUM WEST

8.10. 2017

TORSTEIN EPELID
THEA DALE FENNE
LINNÉA SOFIE SIGVATHSEN-HALSØR

HERMINE ERIKSEN OSPEDAL
OLIVER SMEBYE ØLJORDSBAKKEN

22.10. 2017

ULRIK SANDAL HOPE
OSKAR TOFTEGAARD OMDAL
JULIAN SUNDFØR
ADELINA ELIZ ENGSTRØM VAN RIJNBACH
NOAH EMILIAN WEDØE

DØPT I ÅSANE GAMLE KIRKE

15.10. 2017

MAGNUS HAUKEDAL BENDIXEN
CAMILLA RUNDHOVDE JENSSEN
ADRIAN ÅSTVEIT JOKIEL
LINNEA MOLLANDSØY NESSET
FILIPPA NATLAND TICKNER
OLAV MELAND WELLE

Vigde

16.9. 2017

HENNING LARSEN OG LENE MOLVIK RASMUSSEN

7.10. 2017

BENGT LURA OG DAGRUN ONES

Døde

24.08. 2017 AUD ELISE GUSTAVSEN

25.08. 2017 KAREN MARGRETE WICHSTRØM

25.08. 2017 TORILL NILSEN

26.08. 2017 LEON JENSEN

26.08. 2017 HEGE LØVAAS GJELSENG

01.09. 2017 WENCHE BRATLUND

04.09. 2017 RANVEIG ELISE BARTHOLDSEN

05.09. 2017 JARLE DANIELSEN

06.09. 2017 KARNA MARGRETHE FOLDENES

09.09. 2017 RUTH THORBJØRNSEN

13.09. 2017 DAGFRID HANTVEIT

16.09. 2017 ELSE TØNDER-LILLÅS

17.09. 2017 GUDRUN FØRSUND

23.09. 2017 REIDUN PRESTHUS

25.09. 2017 TRYGVE BERGE

26.09. 2017 INGRID ALLIS AARRA

26.09. 2017 EGIL OSKAR HORN

27.09. 2017 OLAV AARSKOG PAULSEN

28.09. 2017 BJØRN MOGENSTAD

02.10. 2017 AUD MARGRETHE BJØRGE

09.10. 2017 INGEBOG KLEPPE

09.10. 2017 INGEMAR RAMSDAL

11.10. 2017 KIRSTEN ANDERSEN

11.10. 2017 ØYVIND JORDAL

17.10. 2017 BJØRN ATLE MØRNER

19.10. 2017 INGER JOHANNE LUDVIGSEN

20.10. 2017 MARGITH JOHANNA TAULE

24.10. 2017 YNGVE KRISTIAN HALVORSEN

